

Plats för tal, plats för tystnad Avhandling om berättelser om våldtäkt inom #Dammenbrister

Den 29 november 2017 såg den finlandssvenska #MeToo kampanjen #Dammenbrister sin början. Uppropet sökte visa hur sexuella trakasserier och sexuellt våld genomsyrar Svenskfinland. Likt andra #MeToo upprop i Finland och internationellt vilade uppropet på förhoppningen att synliggörande via vittnesmål leder till förändring.

#MeToo och berättelser om sexuellt våld och användningen av vittnesmål i aktivism mot sexuellt våld är inte ett outforskat område. Men få forskare har likt Sofia Wanström i sin avhandling¹ genomnärsläsnings av ett stort antal vittnesmål inom samma kampanj undersökt inte enbart vad som berättas men också hur och varför. Inom kampanjen återfinns totalt 950 vittnesmål. Wanström avgränsar materialet till berättelser om våldtäkt, 365 vittnesmål, ett omfattande material. Wanström placerar platsen och kontexten för berättandet, kampanjen #Dammenbrister och vidare #MeToo, i centrum för analysen. Begreppen genre och *tellability*/berättbarhet utgör centrala verktyg för Wanströms analys och bägge tillåter Wanström att analysera förväntningar kring berättandet och berättandets och lyssnandets sociala kontexter.

Avhandlingen består av två delar. Den första delen undersöker hur vittnesmålen förhåller sig till en narrativ struktur med början, mitt och slut med avstamp i Labovs modell. Wanström visar hur vittnesmålen ofta går i klinch med föreställningar om vad som utgör en våldtäkt och vad som utgör ett offer och en förövare genom att berättelserna ofta inte följer en förväntad narrativ båge. I del två

---

1 Wanström, Sofia 2023. *When The Dam Burst: Perspectives on Genre and Tellability in Testimonies of Rape*. Åbo: Åbo Akademis förlag.

ligger fokus på genrevariationer och här lämnar Wanström dialogen med Labovs modell för att fokusera på vittnesmål som inte alls följer narrativa konventioner. Det är i synnerhet i diskussionen av vittnesmål som berättar mycket, ”*telling a lot*” och vittnesmål som berättar litet, ”*telling a little*,” som Wanström gör sitt mest innovativa bidrag till forskningen och teoriutvecklingen kring berättande av sexuellt våld.

#MeToo har ofta beskrivits som ett kollektivt ramaskri som unisont bryter tystnaden kring sexuellt våld. Wanström visar hur platsen för berättande, kampanjen #Dammenbrister och det vidare ramverket #MeToo, ger utrymme för en mångfald av berättelser och också möjligheten att inte berätta, eller bara berätta en fraktion av en händelse. Wanström visar övertygande hur #Dammenbrister tillåter både berättande och icke-berättande och för en spännande diskussion av implikationerna av detta. Både hashtaggen #MeToo och andra kortare ord och fraser inom vittnesmålen tillåter berättaren att signalera att här finns en erfarenhet utan att faktiskt explicit redogöra för den. Att genom ”*story signifiers/berättelsebetecknare*” däribland hashtaggen #MeToo signalera att här finns en berättelse utan att faktiskt berätta den utgör också en akt av solidaritet med övriga deltagare.

Avhandlingens diskussion av vittnesmål som ”berättar mycket” är analytisk spännande och teoriutvecklande. Wanström myntar begreppet ”*experience stringing*”/erfarenhetsstaplande för att fånga en form av vittnesmål som är rikligt förekommande inom #Dammenbrister. Inom samma vittnesmål radar berättaren upp erfarenhetsbaserade men separata exempel på sexuella trakasserier och sexuellt våld. Både #MeToo i stort och #Dammenbrister bjuder in vittnesmål om sexuellt våld som rör sig inom ett kontinuum, från blickar och tal till våldtäkt. Erfarenhetsstaplandet utgör en ny sorts vittnande där berättaren visar på hur allestädes närvarande och sammanlänkat olika former av sexuella trakasserier och sexuellt våld är. Berättelseformen gör det vanskligt för Wanström att hålla sig till avgränsningen våldtäkt då själva berättelseformen visar på ett kontinuum av sexuellt våld snarare än avgränsade sorters våld.

Avhandlingen utgör ett viktigt och innovativt bidrag till forskningen om sexuellt våld och analysen är känsligt utförd och förslagsrik. Jag uppskattar avhandlingens fokus på berättandet och hörandets sociala och kontextuella dimensioner samtidigt som jag gärna hade sett en vidare kontextuell förankring i den aktivism mot sexuellt våld och former av berättande av sexuellt våld som funnits i Svenskfinland innan #MeToo och #Dammenbrister.

Lena Karlsson